

УДК: 009 (082)

Актуальні проблеми психології діяльності в особливих умовах: матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, 20-21 квітня 2010 р., Національний авіаційний університет / за заг. ред. О.В. Петренка, О.М. Ічанської. – К. : Вид-во Нац. авіац. ун-ту «НАУ-друк». 2010. – 128 с.

Містить матеріали доповідей щорічної науково-практичної конференції з проблем психології діяльності в особливих умовах.

Організаційний комітет

Голова оргкомітету:

В.П. Харченко, д-р тех. н., проф., заслужений діяч науки і техніки України, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки, проректор з наукової роботи Національного авіаційного університету

Заступник голови оргкомітету:

О.В. Петренко, к. психол. н., доц., завідувач кафедри авіаційної психології, заступник директора Гуманітарного інституту НАУ з наукової роботи

Члени оргкомітету:

О.М. Ічанська, доц.

Л.В. Помиткіна, доц.

О.В. Сечейко, доц.

О.В. Гірчук, ст. викл.

В.В. Злагодух, ст. викл.

С.Є. Луппо, ст. викл

О.І. Западенко, викл.

Я.І. Пономаренко, зав. лаб.

Н.С. Хімченко, викл.

Секретаріат конференції

О.В. Гірчук (голова секретаріату)

А.В. Нагайко

*Рекомендовано до друку вченою радою
Гуманітарного інституту НАУ
(Протокол №7 від 14 квітня 2010 р.)*

© Національний авіаційний
університет, 2010

Валерій Бараннік

м. Київ

Системний підхід у дослідженнях суб'єктної активності

фахівців ризиконебезпечних професій

Розуміння суб'єктної активності, як важливої особистісної характеристики, що має складну, багаторівневу та багатогранну структуру і функціонує в складній системі взаємодії внутрішніх та зовнішніх факторів дозволяє обрати системний підхід в якості методологічного підґрунтя її вивчення. Такий вибір зумовлений тим, що він надає можливість розглядати явище в сукупності множини внутрішніх і зовнішніх відносин в яких воно існує, як цілісна система [2], та дозволяє наблизитись до розуміння різних способів існування активності у складній системі взаємопідпорядкованості [1].

Підхід до активності, як до системи передбачає наявність у неї сукупності системних якостей. Поміж них в першу чергу можна виділити: структурність, цілісність, ієрархічність, взаємозв'язок з середовищем, здатність до саморегуляції, самоорганізації, саморозвитку.

Активність виступаючи підсистемою таких систем, як «індивід», «суб'єкт», «особистість» взаємодіє з ними на різних рівнях. На рівні індивіду суб'єктна активність проявляється, як реакція на внутрішні чи зовнішні подразники, як спонтанна

Олена Ічанська

к.психол.н., доцент, м. Київ

Підходи до аналізу професійної комунікації в цивільній авіації

Проблема професійної комунікації на сучасному етапі розвитку є міждисциплінарною, оскільки її вивчення передбачає організацію комплексних досліджень. Крім того, окремі аспекти наданої проблеми можуть бути визначені лише при розумінні специфіки тої професійної діяльності, функціонування якої забезпечує певна комунікативна система.

До особливостей професійної комунікації у сфері радіобміну цивільної авіації можемо віднести наступні:

- відсутність безпосереднього особистісного контакту, невербальної взаємодії між пілотом та диспетчером;
- наявність стандартів щодо радіобміну;
- ймовірність проблем зі зв'язку під час радіобміну;
- присутність різних типів комунікативних ситуацій, включаючи як стандартні, так і нестандартні.

З нашої точки зору, доцільно говорити про поєднання психологічного та лінгвістичного підходів до аналізу професійної комунікації, оскільки кожен з них власну систему критеріїв для вивчення даної проблеми.

В основі лінгвістичного аналізу професійної комунікації лежать наступні параметри: фонетичний, семантичний,

семіотичний, граматичний, синтаксичний, інтонаційний, орфоепічний. Але усі ці параметри цікаві з точки зору їх зв'язку з особливостями комунікатора та реципієнта особливостями їх комунікативної ситуації, які можуть бути прояснені та конкретизовані з врахуванням психологічного підходу.

Тому перспективність застосування для аналізу професійної комунікації в цивільній авіації психолінгвістичного підходу, спрямованого на вивчення взаємозв'язку мовлення, мислення, свідомості, не викликає сумніву.

Можливо вказати наступні напрямки аналізу проблеми комунікації у сфері цивільної авіації:

- адекватність, інформативність, комунікативного акту;
- комунікативна компетентність як складова професійної компетентності спеціалістів цивільної авіації;
- типи комунікативних ситуацій та їх зв'язок з психологічними особливостями учасників професійної комунікації;
- особливості сприйняття, інтерпретації та зворотної передачі інформації у макрополі «радіобмін цивільної авіації»;
- поширені стереотипи, помилки у процесі професійної комунікації та можливості, виправлення та профілактики та ін.

Застосування вказаних підходів виступає одним з багатьох можливих напрямків вивчення проблематики «людський фактор в авіації».